

УДК 380.8 (477.85)

Костащук В.І.

*СУЧАСНИЙ СТАН МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА
ІТАЛІЄЮ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)*

В статті розкрито сучасний стан туристичних потоків між Чернівецькою областю України та Італії. Запропоновано статистичні дані про стан іноземного та

зарубіжного туризму в області. За допомогою коефіцієнту туристичних обмінів проведено аналіз основних тенденцій формування туристичних потоків. Визначено основні причини переважання зарубіжного туризму над іноземним.

Ключові слова: міжнародний туризм, іноземний туризм, зарубіжний туризм, туристичні потоки.

В статтє изучено состояние туристических потоков между Черновицкой областью Украины та Италией. Предложено статистические данные о состоянии иноземного и закордонного туризма в области. С помощью коэффициента туристических обменов выполнен анализ тенденций формирования туристических потоков. Изучены причины превышения выездного туризма над въездным.

Ключевые слова: международный туризм, иностранный туризм, закордонный туризм, туристические потоки.

In the article disclosed the modern state of tourism flows between Chernivtsi region of Ukraine and Italy. It was offer a statistics data about the state of inbound and outbound tourism in the region. For the help of the coefficient of tourist exchanges was analysed major trends in the formation of tourist flows. The main reasons was detected the predominance of outbound tourism on inbound tourism .

Key words: international travel, inbound tourism, outbound tourism, tourist flows.

Вступ. Міжнародний туризм є однією із пріоритетних галузей перспективного розвитку економіки України. Розвиток міжнародного туризму сприяє зайнятості населення та зростанню його доходів, істотно підвищує економічну ефективність діяльності туристичного комплексу регіону, створює модерну туристичну інфраструктур, що в кінцевому результаті сприяє соціально-економічному розвитку регіону загалом.

Італія належить до найрозвиненіших країн світу, володіє значними природно-рекреаційними ресурсами, пам'ятками історії та культури, що сприяє підвищенню її туристичної привабливості. Прикордонне положення, наявність значної кількості населення яке споріднене з італійцями за мовною ознакою (румуні, молдовани) створює сприятливі умови для формування значних туристичних потоків між Чернівецькою областю та Італією. Все вище зазначене потребує всебічного наукового аналізу з метою пошуку шляхів підвищення ефективності міжнародної туристичних зв'язків та обґрунтування перспективних напрямків співпраці в туристичній галузі.

Метою даної роботи є дослідити динаміку міжнародного туризму між Чернівецькою областю та Італією, визначити чинники які мають істотний вплив на його розвиток.

Завдання. Дослідження проблем та перспектив формування і розвитку міжнародного туризму між Чернівецькою областю України та Італією потребує вирішення наступних завдань 1) аналіз сучасного стану міжнародного туризму; 2) вивчення основних тенденцій формування туристичних потоків між Чернівецькою областю та Італією; 3) визначення основних чинників, що істотно впливають на розвиток міжнародних туристичних зв'язків.

Попередній досвід. Дослідження проблем розвитку міжнародного туризму проводилось як вітчизняними так і іноземними науковцями.

Туристичну привабливість західноукраїнських земель в контексті розвитку міжнародного туризму досліджують А.В. Кузишин та Я.О. Мариняк, туристичні прибуття в інші країни та їх регіони українські вчені М.П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н.М. Ганич, І.В. Черніна, а також російські та іноземні вчені А.Ю. Александрова, О.В. Вавилова, М.Б. Біржаков, Дж. Уокер, Дейл Тейлор, Кріс Холовей.

Виклад основного матеріалу. Характерною особливістю міжнародного туризму є те, що туристичні поїздки здійснюються за межі країни постійного проживання. Прийнято виділяти дві його форми – в'їзний, або іноземний (inbound), і виїзний, або зарубіжний (outbound). Вони відрізняються між собою напрямком туристичного потоку [1]. Під туристичним потоком розуміється напрямком переміщення певної кількості туристів за певний проміжок часу. Основними статистичними показниками які характеризують туристичні потоки є: кількість прибуттів, туристичні доходи та витрати, а також тривалість перебування.

Кількість прибуттів розглядається як кількість зареєстрованих відвідувачів тієї чи іншої країни які не є її резидентами, за певний проміжок часу (переважно за рік) [3].

Найважливішими статистичними показниками які характеризують туристичні потоки є кількість жителів Чернівецької області які відвідали Італію із туристичною метою, та кількість туристів громадян Італії які відвідали область (Табл. 1).

За період з 2005 по 2007 рр. область з туристичною метою відвідало 311 громадян Італії, що становить 0,1% від загальної кількості іноземних туристів. Найбільше італійських туристів було зареєстровано у 2005 р., (105 осіб), що становило 2,0 % від загальної чисельності іноземних туристів в області. У 2007 та 2008 році область відвідали тільки 5 та 7 італійських туристів, що становило менше 0,1 % від загальної чисельності іноземних туристів. У наступних роках даний показник істотно зріс. В той же час Італія для жителів області була однією із найважливіших країн - цілей туристичної подорожі. За окреслений період до цієї країни з туристичними цілями виїхало, майже 25 тис. осіб, що становить 18,6% загальної чисельності зарубіжних туристів регіону. Найбільша їх кількість припадає на 2007 та 2008 рр., коли в Італію з туристичною метою відповідно виїхало 6271(23,5%) та 11378 (35,6%) жителів області.

При вивченні сучасного стану розвитку туристичних потоків важливо використовувати математичні показники які б відображали особливості туристичних потоків та їх соціально-економічне значення для розвитку міжнародного туризму в регіоні. Такі показники повинні враховувати наступні характеристики турпотоків: 1) співвідношення між кількістю прибулих іноземних туристів з досліджуваної країни та кількістю громадян які виїхали у цю ж країну з туристичною метою; 2) частку відповідних категорій туристів у загальному обсязі міжнародних

туристів в регіоні; 3) відобразити загальні соціально-економічні тенденції відповідних міжнародних туристичних потоків.

Табл. 1.

Кількість міжнародних туристів у Чернівецькій області у 2005-2010 рр.

Основні показники	Роки						Всього за 2005-2010
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Іноземних туристів							
Загальна кількість іноземних туристів (осіб)	5140	7801	8017	6729	5828	4081	37596
З них італійці (осіб)	105	24	5	7	82	88	311
У % до загальної кількості	2,0	0,3	0,04	0,05	1,4	2,2	0,1
Зарубіжних туристів							
Загальна кількість іноземних туристів (осіб)	17241	12342	26615	32312	20063	23162	131735
З них виїхало в Італію (осіб)	438	473	6271	11488	2987	2808	24465
У % до загальної кількості	2,5	3,5	23,5	35,6	14,9	12,1	18,6

Одним із таких показників є коефіцієнт туристичних обмінів (**I**). (Формула 1)

$$I = \frac{N_i - Z_i}{N_i + Z_i} \quad (1)$$

де N_i – частка іноземців із i -ої країни, які відвідали регіон (країну) з туристичною метою від загальної кількості іноземних туристів; Z_i – частка громадян країни які відвідали i -ту країну з туристичною метою від загальної кількості зарубіжних туристів регіону (країни).

Значення даного показника може коливатись від -1 до +1. Показник -1 означає, що з регіону відбувався тільки виїзд туристів і не було зареєстровано прибуттів іноземних. Це означає, що суб'єкти туристичного бізнесу працюють переважно для відправки власних громадян за кордон. Відповідно такий стан міжнародного туризму в регіоні не сприяє розвитку його власного туристичного комплексу, адже за таких умов не споживається створений тут туристичний продукт. Якщо значення даного показника наближаються до 0 то це означає, що інтенсивність прибуттів з *i*-ої країни співставна із інтенсивністю виїзду в зазначену країну. Коли ж коефіцієнт туристичних обмінів наближається становить + 1 то в регіон приїжджають іноземці, а зворотній туристичний потік відсутній. Така ситуація для регіону є найпривабливішою, адже це сприяє інтенсифікації споживання створеного тут туристичного продукту та підвищенню ефективності діяльності місцевого туристичного комплексу. Крайні значення коефіцієнту можливі в обмеженій кількості випадків. Тому абсолютна більшість показників коефіцієнту туристичних обмінів коливається в межах від -1 до +1. В той же час ступінь наближення показника до крайніх значень характеризує інтенсивність та напрямок туристичних потоків, а також до певної міри відображає стан розвитку туристичного комплексу регіону, спрямованість та ефективність господарської діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.

Для туристичних потоків між Чернівецькою областю та Італією характерне постійне переважання кількості зарубіжних туристів з області над кількістю італійців, які відвідали область з туристичною метою. Такий висновок власне і підтверджується коефіцієнтом туристичних обмінів. В той же час щорічні значення даного показника за період з 2005 по 2010 рр. мають істотні відмінності (Рис. 1).

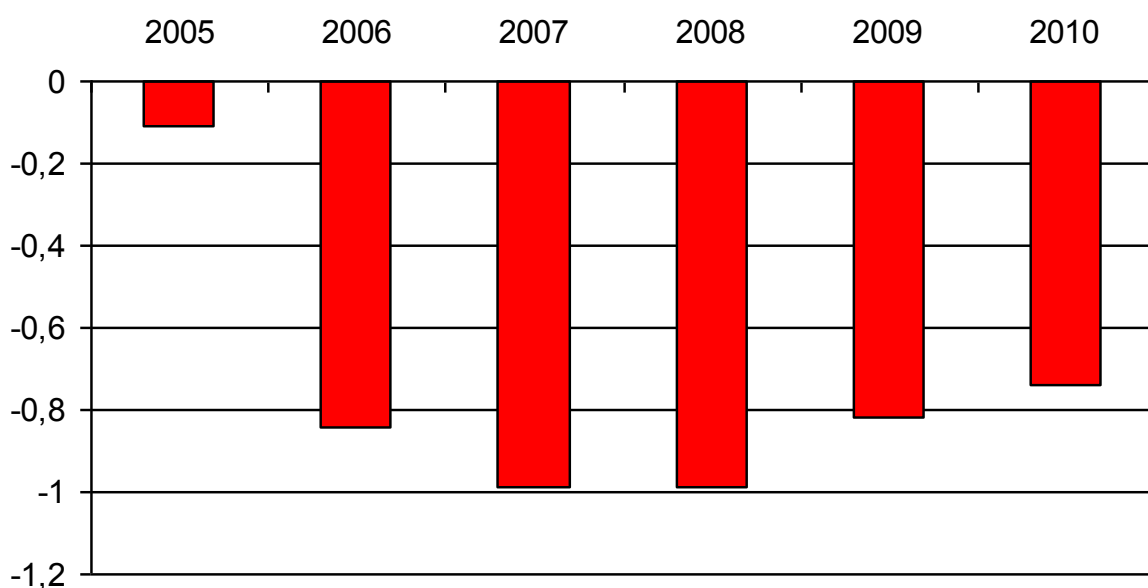

Рис. 1. значення коефіцієнту туристичних обмінів між Чернівецькою областю та Італією

У 2005 р. значення коефіцієнту туристичних обмінів становило 0,11. Це означає що інтенсивність туристичного потоку з Чернівецької області в Італію практично зрівнялась інтенсивністю „зустрічного” потоку. У 2007 та 2008 році даний показник впритул наблизився до -1. Такі значення пояснюються тим, що в ці роки було досягнуто максимальних показників інтенсивності виїзду в Італію, в той же час в область прибуло менше десяти туристів (2007 – 5 осіб, у 2008 – 7 осіб) громадян Італії. У 2009 – 2010 рр. можна простежити певне покращення співвідношення між інтенсивністю іноземного та зарубіжного туризму.

Основними причинами переважання зарубіжного туризму над іноземним в туристичних потоках між Італією та Чернівецькою областю є: 1) в Італії в кінці ХХ на початку ХХІ ст. сформувалась значна Буковинська „трудова діаспора”. Тому останнім часом значна кількість жителів області відвідуючи Італію з метою відвідування родичів; 2) не менш важливим є також те, що досліджувана країна відома українцям ще зі школи, як країна яка має багату історичну спадщину, сприятливі для відпочинку природні умови та один із найвищих рівнів туристичного обслуговування. Тому майже 75% туристів з Чернівецької області виїжджаючи до Італії за мету поїздки вказують – дозвілля, відпочинок та відвідування родичів (Рис. 2).

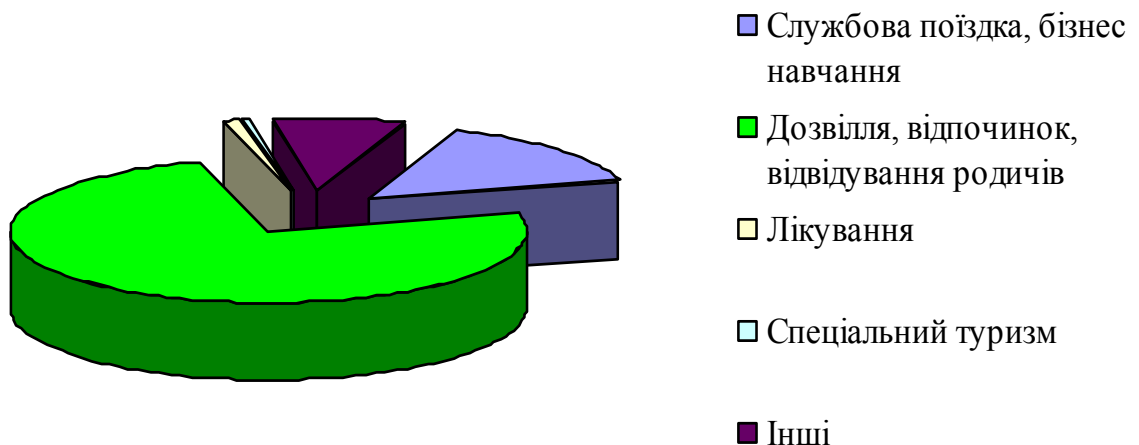

Рис. 2. Структура зарубіжного туризму між Чернівецькою областю та Італією за метою відвідування.

Незначна кількість громадян Італії які відвідали Чернівецьку область по відношенню до загальної кількості іноземних туристів зумовлена наступними чинниками: 1) слабкою поінформованістю про регіон та його туристично-рекреаційні можливості; 2) недостатнім рівнем розвитку туристичної інфраструктури та її станом. Особливо в даному контексті погані враження на громадян Італії справляє стан автомобільних доріг. Однак в даному контексті можливі істотні зміни на краще. Передумовами таких змін є: 1) проведення чемпіонату Європи з футболу; 2) налагодження дружніх стосунків між громадянами України, які працюють в Італії та громадянами цієї країни; 3) створення сімей між громадянами

України та Італії. Правоту таких тверджень підтверджують зміни які відбулись в меті відвідування області туристами з Італії (Рис. 3).

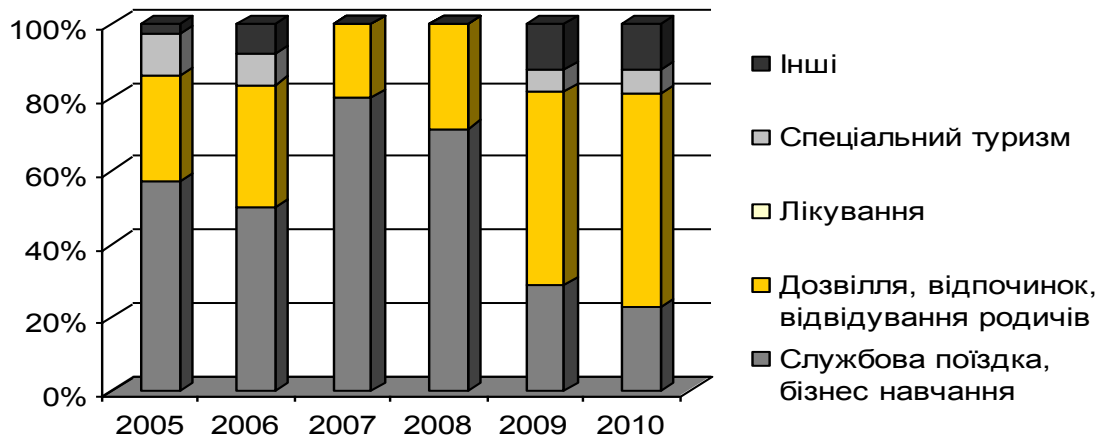

Рис. 3. Зміна мети відвідування Чернівецької областями італійськими туристами за 2005-2010 рр.

Таким чином трудова міграція українців до Італії може слугувати вагомим чинником збільшення чисельності іноземних туристів із цієї країни.

Іншим вагомим показником який характеризує туристичні потоки між окремими країнами є тривалість перебування туристів в тій чи іншій країні, що виражається в туроднях. Даний показник характеризує тривалість перебування міжнародних туристів на території країни яка є метою туристичної подорожі.

Громадяни Італії на території Чернівецької області протягом 2005 – 2010 рр. загалом провели 699 туроднів. Це становить тільки 0,8% від загального часу (82136 туроднів) який провели іноземні туристи в області. Пересічно один італієць на теренах області перебував 2,24 туродня, що є вищим за пересічні значення для всіх іноземних туристів на 2,7% (Таблиця 2). Варто зазначити, що тривалість подорожі у туроператорів була 0,4 туродні вища ніж в турагентів і становила відповідно 2,51 та 2,11 туродні.

Пересічна тривалість перебування українців в Італії була меншою ніж італійців в Україні і становила 1,85 туродня. В той же час є істотні відмінності між тривалістю туристичної подорожі яку організовували туроператори та тур агенти. Так для пересічна тривалість однієї подорожі в Італію у 2005 – 2010 рр. становила 6,03 туродні, а для тур агента 1,48 туродня. За досліджуваний період відбулись істотні зміни в тривалості туристичної подорожі українця до Італії. Якщо в 2005 році пересічна подорож тривала 14,71 туродня, що було на 63,8 % більше за відповідний показник по зарубіжному туризму загалом, то в 2010 році така подорож вже тривала менше 2 туроднів, що є значно менше за пересічну подорож всіх зарубіжних туристів Чернівецької області.

Табл. 2.

Тривалість туристичних подорожей міжнародних туристів у Чернівецькій області у 2005-2010 рр.

Основні показники	Роки						Всього За 2005-2010
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Іноземних туристів							
Загальна тривалість подорожей іноземних туристів (туроднів)	11624	21991	1503	15485	10551	7432	82136
Пересічна подорож одного туриста (туроднів)	2,26	2,82	1,88	2,30	1,81	1,82	2,18
З них італійці (осіб)	215	100	8	55	211	180	699
Пересічно на одного туриста (туроднів)	2,05	4,14	1,6	7,87	2,57	1,25	2,24
Зарубіжних туристів							
Загальна тривалість подорожей зарубіжних туристів (туроднів)	154770	207078	223604	238947	191180	206144	1221723
Пересічна подорож одного туриста (туроднів)	8,98	16,8	8,41	7,39	9,53	8,9	9,27
Загальна тривалість перебування туристів в Італії (туроднів)	6448	6421	8086	13543	5175	5838	45331
Пересічна подорож одного туриста (туроднів)	14,71	13,19	1,28	1,18	1,73	2,08	1,85

Отже якщо на початку тривалість подорожі українців до Італії була значно вищою за відповідний показник в Чернівецькій області то у 2007-2008 рр. вже італійці перебували на теренах області довше ніж українці в Італії.

Висновки. Аналіз особливостей формування туристичних потоків між Чернівецькою областю та Італією дозволяє зробити наступні узагальнення:

1) Із Чернівецької області в Італію щорічно виїжджає значна кількість зарубіжних туристів. Даний показник може сягати третини від загального обсягу зарубіжних туристів області. Однак у зворотному напрямі приїжджає незначна кількість туристів. Кількість італійців у загальній чисельності іноземних туристів області не перевищує 2,2%, що не сприяє для розвитку туристичного комплексу області. Однак тенденції в зміні цілей приїзду в область дозволяють сподіватись на збільшення італійської складової у в'їзних туристичних потоках Чернівецької області.

2) Протягом 2005-2010 рр. відбулись істотні зміни в цілях відвідування області громадянами Італії. Якщо на початку дослідження переважаючими мотивами були бізнесові та службові поїздки то вже в 2010 році переважаючим мотивом для відвідування області стали дозвілля, відпочинок та відвідування родичів. Основними причинами таких змін стали родинні зв'язки та дружба між сім'ями українських заробітчаних із італійцями. Дану тенденцію можна істотно підсилити діяльністю українських туристичних компаній в Італії з метою сприяння розвитку в'їзного туризму. Така діяльність може стати вагомим чинником розвитку туристичного комплексу регіону.

Отже Італія відіграє важливу роль в формуванні виїзних туристичних потоків Чернівецької області, але враховуючи ряд чинників можна стверджувати, що в перспективі її роль і в розвитку іноземного туризму області також істотно зросте.

1. Александрова А.Ю. *Международный туризм: Учебник* / А.Ю. Александрова – М.: аспект Пресс, 2004. – 470 с.
2. Кілінська К.Й. *Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні: монографія* / К.Кілінська, Н.Аніпко, Н.Андрусак, Н. Коновалова та ін.: відп. ред. К.Й. Кілінська – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. – 248 с.
3. Король О.Д. *Міжнародний туризм: методика і матеріали статистичних досліджень* / О.Д. Король, Т.Д. Скутар. – Чернівці: Рута, 2008. – 64 с.
4. Кузишин А.В. *Оцінка туристичної привабливості західноукраїнських областей в світлі міжнародних туристичних прибуттів* / А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк // науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип..519-520: Географія. – Чернівці: Чернівецький національний університет; 2010. – С. 141-145.
5. Черніна І.В. *Міжнародний туризм як фактор соціального розвитку України: регіональний аспект.* / І.В. Черніна – Автореф... канд.. геогр.. наук. – Донецьк, 2000. – 22 с.